

INGEZONDEN.

DE OPIUMREGIE IN NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

Bij het stukje van den heer J. DE GROOT SR. in het nummer van 30 September j.l. teeken ik aan, dat het Verslag betreffende den Dienst der Opiumregie over het jaar 1915 op bladz. 7 o.a. vermeldt, dat, ten einde het welslagen der regie te verzekeren, het noodig werd geoordeeld bij de invoering de samenstelling van het bereide product zooveel mogelijk gelijk te maken aan die van de tjandoe tevoren door den pachter in het betrokken gebied verkocht, met weglating van eventueele schadelijke bijmengsels; en op bladz. 8 o.a., dat bij de invoering der regie in eenige gewesten van Java het onvermijdelijk bleek om behalve tjandoe ook nog tike te verkoopen en dat, waar mogelijk, de verkoop van dit product, hetwelk voor de gezondheid schadelijker wordt geacht dan tjandoe, in latere jaren is gestaakt.

De hier bedoelde toevoegsels (citroensap, tamarindemoes, fijngekorven bladeren van *Ficus septica*, enz.) werden voor misbruiken van de pachters gehouden, die daarmee zouden hebben beoogd, hetzij verhooging van hun tjandoe-opbrengst, hetzij bevordering van het opiumverbruik, wat indruischte tegen den wensch der regeering om met de regie alles tegen te gaan, wat het opiumverbruik onder de bevolking in de hand kon werken.

Dat hebben de pachters m.i. met die toevoegsels niet beoogd, wel echter, waar zij zich in een omgeving van tiketjandoe- en tikerookers bevonden, die zllang vóór hen bestonden, de verbranding hunner tjandoe te bevorderen, opdat de daaruit verkregen djitjeng en kelelet ook voor de schuivers vrijwel waardeloos werd, zoodat dezen om zoo te zeggen uitsluitend op het schuiven (rooken) hunner tjandoe (tike) aangewezen waren; hierdoor bleef hun tjandoe debiet weliswaar gelijk, maar de hooge verkoopprijs van het product waarborgae toch een voldoende winst.

Ik zou de laatste zijn om niet te erkennen, dat deze pachterspolitiek ook vele misbruiken, al of niet bekend (Verslag bladz. 3), met zich zal hebben gebracht, waaraan men door de regie een einde hoopte te maken (Verslag bladz. 2).

Het verband in mijn uitlating, geenszins bedoeld om wie dan ook onrecht te doen, hoop ik met het bovenstaande te hebben verduidelijkt.

Amsterdam, 11 October 1922.

M. TH. KOKS.

EEN IN CASU ONBELANGRIJKE VRAAG: SOCIALIST OF NIET?

In het *Tijdschrift* van 23 September heeft BRENKMAN zich mogen beklagen over het feitje, dat ik hem *buiten* het *Tijdschrift* n.l. in het „Voorwoord” van mijn „dikke boek” („Hist. Idealisme of Historisch Materialisme? *Opbouwen of ondermijnen?*”) ter loops bij de socialisten heb ingedeeld. Hij noemt dit *onbehoorlijk, in strijd met de goede trouw* enz.; ja, hij vindt het zelfs noodig mij den titel *propagandist* te geven! Gesteld, de kwalificatie ware werkelijk onjuist, wat dan nog? Zelfs HOMERUS dutte wel eens, en waarom zou *ik* mij dan niet ereis mogen vergissen in een bijzaakje? Waarom zou ik dan enkel hiermede reeds de „belangstelling in mijn werk” verbeurd hebben, zooals BRENKMAN ten overvloede meent te mogen concluderen? Hij moet aan *mij* geen pietluttige eischen stellen; en zich zèlf moet hij niet al te hoog taxeren; aan den „roem” van DEMOCRITUS, SPINOZA, ROUSSEAU, KANT, HEGEL, DARWIN, MARX, EINSTEIN en zooveel andere bevorderaars van Materialisme en Schijn-Idealisme doet het immers niets toe of af, of BRENKMAN socialist is, ja dan neen! Zijn verontwaardiging is des te ongemotiveerder, omdat hij toegeeft, dat het „allerminst een schande is om socialist te zijn” en omdat

hij zèlf schreef: „Misschien zal van DIEREN zeggen, dat ik dan *onbewust(!)* socialist ben; *dit staat hem vrij (!)*” 1)

Het *splintertje* in *mijn* oog blijkt dus nog al mee te vallen! Dit kan echter niet gezegd worden van den balk in BRENKMAN's oog! Immers in 1919 misbruikte hij het *Tijdschrift* door een deel van de *hem* zoo royaal afgestane plaatsruimte te vullen met de grofste beledigingen gericht tegen groote groepen van *meereendeels* hooëst verdienstelijke collega's! „De platlandicus — schreef hij —, die het na 10 jaar nog is, blijft het, en heeft zijn hoogtepunt bereikt op den dag van zijn arts-examen (!). Ook de stedeling-arts blijft meestal wat hij bij het begin was. Verder komen doet ook hij meestal niet (!)”. Alleen in goed-bezoldigde ambtenaren (met „een onbekrompen bestaan”) toonde hij een onbepert vertrouwen te hebben, zooals blijkt uit de volgende nog-al-socialistisch en propagandistisch klinkende, pathetische ontboezemingen: „Het Rijk moet zich beschouwen als de werkgever, die de beste arbeidsvoorwaarden voor zijn *arbeiders* (! — dat zijn de dokters — VAN DIEREN) stelt. *Dàn kan het publiek gerust zijn, dat het goed geholpen wordt.* (Eerst *dàn!* Dus nu niet — VAN DIEREN). *Laat het volk weten (!), dat vele dokters voor de studie weinig tijd overhouden, omdat al hun vrije tijd in beslag genomen wordt door geldelijke zorgen en zorgen voor het gezin*” (!)

Hoe BRENKMAN, als ijveraar voor de socialisatie van ons beroep, over *zich zelf* en zijn tegenstanders denkt, blijkt uit de volgende zinnen (ontleend aan het Rapport der Commissie waarvan hij deel uitmaakte): „*Een bewijs dat mijn richting de juiste is (!)* vinde hier plaats: „Door degenen, die het Staatsambtenaarschap van den arts op schrift verdedigen, worden hun woorden neergeschreven met een niet te miskennen enthousiasme; bij hen is het feu sacré! Zij trachten knellende banden van zich af te werpen — en wel voornamelijk de kettingen van edel metaal, die hen aan enkelingen binden — om te bewerken, dat zij, dat hun mooie wetenschap zich geheel kan geven aan het heil van de gemeenschap. En nu, waar is het „heilig vuur” bij (de anderen)?” (*Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde*, 1920, I, 1112). Deze van zelfingenomenheid en Pharizeïsme overlopende uitlating werd door de overige leden aldus beantwoord: „BRENKMAN's betoog zou meer waarde hebben *als maar enthousiasme een bewijs was voor juist inzicht (!)* Wij mogen niet doen als vele *phantasten* (!), die het bestaande scherp kritiseeren, en allicht zeer weinig kritisch staan tegenover (eigen) wijzigingsplannen. *Heeft het plan* (van BRENKMAN) *eigenlijk niet slechts één ding voor, zoo werd gevraagd, n.l. dat het nog nooit is toegepast, en men het dus idealiseeren kan?*” (!)

De stemming in de commissie was dus nog al geprikkeld! En toch heeft BRENKMAN — die met zooveel enthousiasme en feu sacré de ketenen van edel metaal torst, die hem, als behoorlijk bezoldigd ambtenaar, aan *de gemeenschap* binden — tóch heeft hij het noodig gevonden — ik vermoed om zich bij de vergeetachtige lezers van het *Tijdschrift* wat meer prestige te verschaffen — in zijn *tegen mij* gericht artikel te beweren, dat hij „aan de vergaderingen der Commissie steeds met genoegen terugdenkt”. Nu ontbreekt er nog maar aan, dat hij later zegt: „Zelden heb ik zooveel onvermengd genot gesmaakt als onder het lezen van VAN DIEREN's antwoord op *mijn* rāken aanval van 23 September 1922”.

Ik meen te mogen eindigen met deze klacht: de eerste reactie van *medische* zijde op mijn nieuwste werk (*geneeskundige* onderwerpen worden er óók in behandeld) had m. i. wel ietwat anders mogen uitvallen! Ik zal mij echter weten te troosten met de zekerheid, dat het er tegen bestand zal blijken. Als schrijver van vele „dikke” boeken heb ik heetere vuren doorstaan dan BRENKMAN en al zijn medestanders *gezamenlijk* kunnen aanleggen en oppoken.

Amsterdam, October 1922.

E. VAN DIEREN. *arts.*

1) Door mij zelf aangebrachte cursiveeringen worden met een (!) aangegeven.